

Delta i debatten,
skriv til oss!

Send ditt innlegg til
debatt@nationen.no.
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nasjonen, Postboks 9390 Grønland, 0135
Oslo. Mer konvolutten «debatt». Innlegg
som sendes elektronisk blir prioritert.

Kronikk: Max 5000 tegn med mellomrom.
Leserinnlegg: Max 2500 tegn med mel-
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten til
å redigere og forkorte innsendt stoff
og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

Sylan: Få plasser har bedre forutsetninger for å kombinere vern med turistbasert verdiskaping enn Trøndelag, skriver kronikkforfatteren.

FOTO: MATTIAS JANSSON

Vern og verdiskaping i Sylan

Utmarksnæringen i Norge er under en stor utvikling. Næringer som jordbruk, skogbruk, husdyrhold samt fiske har med tiden fått økende utfordringer og endringer i rammevilkår. En økende globalisering i økonomien, har både på godt og vondt forandret arbeidet i de ulike utmarksnæringene. At man i dag skal være en ren råvareprodusent på ett spesifikt område er vanskelig. Det innebærer at flere aktører må ha en annen virksomhet ved siden av. I forbindelse med den økende globaliseringen og endring i økonomien, så får vi samtidig tilgang på flere kjøpesterke grupper, hvilket med tiden har resultert i en sterk økning i reiselivsnæringen i Norge. Innovasjon Norge rapporterer at den innkommende turismen har økt med ca. 25 prosent siden år 2005 og omsetter i dag for ca. 30 milliarder kr.

Også Trøndelag får ta del i den økende turiststrømmen og et godt arbeid i regionen har resultert i ca. 400.000 overnattinger fra utlandet hvert år. Undersøkinger av Trøndelag Reiseliv viser at urørt natur og aktiviteter i disse områdene er viktig for de besøkende. Også den nasjonale og regionale turismen etterspør naturrelaterte produkter og opplevelser. Likeså er rekreasjon i naturen en viktig årsak till at mange har valgt å bygge seg hytter i fjellnære miljøer.

RETT UT

«Man kan lande på Værnes, ta sekken på ryggen og i prinsippet vandre rett ut i Sylan med mange mil vakker, vernet natur framfor føttene.»

I de siste årene har vi i Trøndelag fått etablert flere nye nasjonalparker og landskapsvernområder. Den generelle bakgrunnen for dette er fra Direktoratet for naturforvaltning å verne om urørte og verdifulle naturbiotoper. Dette på oppdrag fra regjeringen. Innen reiselivsnæringen så innebærer dette også at området får et kvalitetsstempel som besøksmål, hvilket er veldig positivt.

I utlandet har ofte ordet «nasjonalpark» en veldig høy status og blir ofte til ett varemerke, som bidrar til en stor næringsaktivitet.

I det østre området i trøndelagsfylkene så ble Skarvan-Roltdalen nasjonalpark etablert i 2004, Sylan og Skardsfjella-Hyllingsdalen landskapsvernområdene i 2009. Disse områdene ligger som ett perlekjede langs grensen mot Sverige i kommunene Meråker, Stjørdal, Selbu, Tydal og Røros.

Bakgrunnen for vernet var å beskytte de relativt store urørte fjell og skogsområdene. Blant annet er Roltdalen en av de siste vegløse dalgangene i Trøndelag. Tross den relativt urørte naturen, så har det her vært en omfattende kulturhistorisk påvirkning. Saanti sijte reinbeitedistrikt har i mange år hatt reinsdyr her, og det har vært seterdrift, kvernsteinsutvinning samt gruvedrift. Dette er i dag med på å skape interessante kulturhistoriske aspekter i området og er elementer som bør implementeres i moderne turismeutvikling. Når det gjelder besøksnæringen, så vandret pilegrimer gjennom Skarddørra for mer enn 1000 år siden, i det som i dag er Skardsfjella-Hyllingsdalens Landskapsvernområde. Av mer moderne turister så kan vi nevne fot og skituristen samt hestturisten.

Det å verne store naturområder er sjelden uten interessemotsetninger. Både på offentlig og privat grunn innføres det ofte restriksjoner på bruk som begrenser en del aktørers mulighet til tyngre utmarksnæring, hvilket kan gi et kortsiktig økonomisk bortfall. På lang sikt så er det imidlertid trolig at den økonomiske verdiskapingen i regionen kan bli betydelig, om utmarksbasert turisme får en økt oppslutning. Det er viktig å få flyttet fokuset fra «råvareleveranse» til tjeneste- og opplevelsesleveranse. Dette kan gjelde alt fra å foredle et fiskeområde til å pakke guidetjenester. Den nye tjenestebaserte næringen kan skape mange nye muligheter om vi klarer å foredle produktene slik at disse gir mer verdi til kundene.

Demografiske og sosiokulturelle faktorer forandres med tiden og det vises tydelige tendenser at de besøkende generelt har mindre tid og kunnskap, samtidig som de har mer penger og større ønskemål og ambisjoner. Det er på denne plass lokal utmarksbasert næring kommer inn.

Kunnskapsrik og inspirerende guiding, logistikk, tilrettelegging og pakketering er framtidens økonomi. Finnes det bra konkurransekraftige produkter, så finnes det ofte betalingsvillige kunder. Norge er ikke et lavkostnadsland. Å konkurrere direkte på pris er vanskelig, da er det i stedet kvalitet og tilgjengelighet som blir fokusområdet.

Det er vel få plasser som har lignende forutsetninger som Trøndelag. Der kan man lande på Værnes, en internasjonal flyplass, ta sekken på ryggen og i prinsippet vandre rett ut i Sylan med mange mil vakker, vernet

natur framfor føttene. Dette er en konkurransefordel jeg ennå ikke tror at vi sett verdien av og mulighetene i.

For å få til en mer kvalitativ og miljøfokustert reiselivsutvikling så kreves det oftest bra tilrettelegging fra det offentlige. Gjennom Prosjekt Sylan og Skarvan-Roltdalen så har både kommuner, fylkeskommuner og Fylkesmannen vist at utmarksnæringen i verneområdene er et satsingsområde. Gjennom å støtte opp omkring næringsutvikling så kan dette resultere i at de ulike aktørene i regionen får mer gunstige forutsetninger å skape bærekraftig næring i forbindelsen til verneområder.

Ved all utvikling av utmarksressurser er det viktig å ta hensyn til de ulike interesseområder som finnes. Det er ikke ønskelig at utvikling skjer på bekostning av andre grupper. Derfor er det viktig å også grunneiere, rettighetsinnehavere og reindriften etc. tas med i diskusjonene. Gjennom å arbeide med tilrettelegging, kanalisering, informasjon og forebyggende tiltak, så kan man få til et økt besøk og verdiskaping uten at det skjer på bekostning av naturen. Et effektivt middel for dette er å øke mengden guidete turer, der guiden kan regulere kanalisering/ atferd og samtidig få opp engasjementet for vår vakre natur.

Ved å skape lokale arbeidsplasser innen naturbasert turisme, så har vi en mulighet til å få vern og forvaltning til å utvikles sammen.

Mattias Jansson

Prosjektleder/Rådgiver Tydal kommune. Mastergradsstudent ved UMB i ÅS.

JORDVERN

Departementet er en trussel

Det er et paradoks at Miljøverndepartementet representerer den største trusselen mot jordvernet ved at de gikk imot et lovforslag om varig vern av dyrka jord da dette forslaget var på høring i 2009. Forslaget ble fremmet av Landbruks- og matdepartementet og skulle inngå som en egen paragraf i jordloven.

I sin høringsuttalelse skriver Miljøverndepartementet (MD) følgende: «Departementet mener at statlig vern må forbeholdes internasjonalt og nasjonalt verdifulle natur- og kulturminner som skal sikres for våre etterkommere.» Her sier MD indirekte at jordvern ikke er av internasjonal og nasjonal verneverdi. Mener MD for alvor at skrinne fjellområder, som vi har rikelig tilgang på, er mer verneverdige enn den jorda som vi dyrker mat på? Her kreves et svar fra miljø- og utviklingsminister Erik Solheim.

REDUSERES

«Jordvern reduseres til en snever næringsinteresse.»

Videre heter det i uttalen: «Prinsipielt mener vi at statlig vern må forbeholdes naturinteressene med verdier som vanskelig kan gjenskapes» og videre: «Næringsinteresser som landbruk må gjøre bruk av andre virkemidler enn vern.»

I den først setningen sier MD i klartekst at jordvern ikke er et statlig ansvar. Indirekte sies det her at MD mener dyrka jord er en fornybar ressurs, noe som ikke er tilfelle. Det er trist at MD farer med løgn i en så viktig sak.

I den andre setningen reduserer de jordvern til å være en snever næringsinteresse. Dette er direkte feil. Det å ivareta jordvernet er tvert imot et statlig samfunnsansvar av stor betydning for framtidig matvaresikkerhet og selvforsyning. Hva mener MD når de sier at jordvernet må ivaretas av andre virkemidler enn vern? Vi som kjemper for et effektivt jordvern forlanger at MD kommer med konkrete, alternative virkemidler.

Olav Bjøteit

Sivilagronom og jordverner.